

DE REFORMATIE

Weekblad tot ontwikkeling van het Gereformeerde leven

Onder redactie van Prof. Dr F. J. J. Buijtenendijk, Dr K. Dijk, Dr V. Hepp en Dr B. Wielenga

Medewerker (s): Dr H. A. van Andel, Solo; I. van Andel, 's Gravenhage; Dr B. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr Joh. C. Breen, Amsterdam; W. E. Engelkes, Amsterdam; Prof. Dr F. W. Groenheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, Tiel; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr G. R. Kuiper, Haarlem; Meij. H. S. S. Kuiper, Bloemendaal; Dr H. W. Laman, Assen; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's Gravenhage; Dr P. C. Megester, Rotterdam; Dr J. C. de Moor, Utrecht; Dr J. C. Rullmann, Utrecht; Dr K. Schilder, Gorinchem; Dr W. J. A. Schouten, Kampen; C. Tazelaar, Amsterdam; Dr J. Thijss, Meppel; Dr H. Th. Vollenhoven, 's Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's Gravenhage.

Adres der Redactie:

Dr V. HEPP, Paul Krugerstraat 55, Watergraafsmeer.

Druckers-Uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goea.
Tel. No. 58 — Postrekening No. 39000.

Abonnement: f 1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.

Voor 't Buitenl. en Ned. Indië f 7.50 (voor Amerika \$ 3 p. jaar)
Advertentie: 35 ct. p. r. Familieberichten 35 ct. p. regel.

INHOUD: De Taal der Kerk III. — Uit de Schrift: Hemelvaart. Om bij U te wonen (Ja. 68:19). — Kerkelijk Leven: Twee klippen IV; Symbolistisch gevaar. — Kuiper-Bibliografie XXXIII. — Uit het Pof. en Soc. Leven: Critiek op de Chr. Vakbeweging II. — Muzikale Kroniek II. — Zending en Evangelisatie: Poleniek III. — Zendingkerk en Zieplende Kerk. — Perschoonw. — Kerknieuws.

DE TAAL DER KERK.

III.

Het verschijnsel doet zich voor, dat de kerk haar eigen taal zich gevormd heeft, waaraan ze gewend is. Verstarung der kerkelijke taal is een niet denkbeeldig gevaar en terwille van de betekenis der kerk moet deze ook in dit opzicht zich afvragen, of ze misschien bewust haar taal heeft te critiseren en, zoo noodig, te veranderen.

Dat opzettelijke taalvorming, opkomende uit haar eigen gedachtenwereld, roeping der kerk is, is historisch te bewijzen uit het feit, dat in de kerk opkomende geestelijke bewegingen ook vanzelf zich een eigen taal schepden en schepden. Bewijzen zijn te vinden in pietistische en mysticistische bewegingen van vroeger eeuw en eveneens in daaraan verwante groepen uit onzen tegenwoordigen tijd. Met bewustheid zoeken ze zelfopenbaring in een eigen, kenmerkende taal.

Misschien heeft iemand gemeend, dat we, door te wijzen op een herleefde „tale Kanaans" bij oud-gereformeerde voorgangers, noodeloos jacht maakten op aardigheden. In elk geval zal bij sommigen het vermoeden sterk zijn, dat bij zulke tegenwoordigers van min of meer wegschuilende kringetjes de spreektaal toch met geen mogelijkheid iets kan te maken hebben, en nooit zal te maken hebben met de taal van DE kerk, in het algemeen gesproken.

Men bedriege zich evenwel niet.

Want niet alleen zonden velen van onze menschen onmiddellijk met welgevallen de ooren spitzen, zoodra een voorganger, onverschillig wie, zijn oraties met termen, als de aangehaalde, doorspekte, maar ook zijn de droeve verhalen (geen anekdotes) omtrent soms beroemde volkspredikers van ultra-orthodoxe richting een bewijs, dat er op meer dan één kansel nog rare dingen klinken van onder het klankbord.

Ik heb ze bij me gehad, jonge menschen uit de Herv. Kerk, die vertelden van predikanten, die een taaltje spraken, waarvan ieder beschaafd mensche de ooren moeten tuiten. „Mocht het jonogeenskomentestaan tegebeuren"; den-Heere zeit; je, jij en jou in de preek tegen de gemeente en in het gebed tot God (door academisch gevormde predikanten!). De stomme e mocht zelfs door een dichterlijke vrijheid niet worden weggewerkt; daarom las men dan ook niet:

de Heer is recht in al zijn weg en werk,

maar stevast, het psalmboek vóór zich:

den-Heer-en-is recht in al zijn weg en werk

en

den-Heer-en-is God; erkent dat Hij ons heeft gemaakt en geenszins wij.

Ik weet, dat eens in een groote stadsgemeente door een man, die óók van de academie gekomen was, geheden is: „och Heere, daar zie je-n-ous nou weer allemaal als 'n vuile, walgelijke hoop, die voor je-n-aangezicht en in je neusgaten legt te rotten". Ik weet, dat zulke predikanten, die duchtig op modernen scheiden, de kerk soms meer kwaad doen dan de modernste dominee. Ik weet ook, dat ze zeer in trek zijn en in bepaalde steden kunnen terecht komen, natuurlijk om er heel wat frissche menschen de kerk uit te jagen.

Het zou onbillijk zijn, hier te generaliseeren. Niemand mag zeggen, dat deze „predikers", die toevallig tot den Geref. Bond in de Herv. Kerk behoorden, hun richting of groep vertegenwoordigen. Ik heb met ernst dezer dagen vele preeken gelezen van dezen Bond (tot de Wet en

tot de Getuigenis) en dergelijke uitlatingen vond ik nergens. Er waren ook verscheiden preeken bij, waarvan de taal bewijs aflegde van goeden smaak en soberen zin. Toch sta ik voor de waarheid van wat ik straks aanhaalde, in. En ik kan 't niet helpen, dat ik geen oogenblik heil zie in een afstraffing van dergelijke preekstoel-Kokadorussen door opsluiting in een kloostercel met louter boeken van fyne mystici en edele prozaïsten. Want ik zoek de verklaring niet in onmacht, zelfs niet in de macht der gewinning, doch in bewuste on-eerlijkheid. Ik noem deze menschen valsche profeten. Ik denk aan den „staart" van Jes. 9:14; want hun taal is uiting van de grootste achter-de-feiten-aan-binkering, om het nu eens heel leelijk te zeggen, naar den aard. En ik zou er niet aan denken, deze dingen te noemen, wanneer niet de stampvolle kerken — met lieden van éénerelei slag — bewezen, dat nog altijd een groote massa op dergelijke taalknoeiers gesteld is.

Trouwens, afgedacht van dergelijke uitzonderingsfiguren, valt er nog veel aan te wijzen, dat men tot de „tale Kanaans" (in ongunstigen zin) moet terugleiden. En het moet erkend worden, dat speciaal onder wie zich gereformeerd noemen in de Herv. Kerk de taal meer dan eens merkwaardig is, ook om de herinnering aan het oude, dat men navolgt, alleen omdat het oud is.

Ik geef enkele citaten uit den preekbundel „Tot de Wet en tot de Getuigenis" van den Geref. Bond. Typeerend is hier b.v. het gebruik van het onbepaalde lidwoord een: een Paulus, een Abraham, een Kain, een Elia. En: een rechtvaardig God, een heilig God (verzwakking van het begrip!). Men heeft het over de scheiding tusschen „een" rechtvaardig God en „den" verdoemlijken mensch (jaargang XII, no 27).

De verklein woorden zijn ook in trek.

„Wij hebben met dat drukke stoffelijke wereldje zooveel te stellen en dat wereldje is even wereldsch als wij het zijn" (XI, 16). — „Voor menig kind van God komt een baekje Krith van zegen uit te drogen" (XII, 2).

De oud-gereformeerden met hun „korreltje geloof", van de „kindertjes" van God, en van de volgelingen van Christus, met hun „wegje" van het „volkje" hebben op zulke taal wel niets aan te merken. Academie en volksprefectie ontmoeten elkaar — maar: ook „in den Heere"??

De beeldspraak van „onschriftuurlijk" altoos of slechts schijnbaar bijbelsch karakter ploft óók hier op de hooften neer.

Over Jezus kwamen de martelingen „als heische Filistijnen" (XII, 27). — „Het kantoor van vaste goederen is in den hemel gevestigd en dagelijks open" (XIII, 27). — „Het schuwe vogeltje uit Egypte of de botte duif uit het land van Assur vluchten tot den Heere niet, tenzij er geen andere redding mogelijk is. Wij hebben daarvan zulk een schoon beeld in de duif, die door Noach was uitgelaten de hand van Noach was uitgestoken, maar de botte en schuwe duif zette er zich niet op, zoodat die hand haar zelf nemen moest. Zoo moet de hand van den meerderen Noach, van den Heere het vogeltje zelf innemen Maar dit doet de Heere dan ook, want Hij die brult, brult in liefde" (XII, 7). — „Wij moenden soms, dat 't al heel erg ware, als de Heere ons met de voetgangers loopen liet. Maar wie in den geloove zijn onwaardigheid nog eens krijgt in te leven, billijkt Gods heilig recht, als 't Hem behaagt. Zijn volk met de paarden te laten loopen 't Vleesch heeft daarover altijd geklaagd" (XII, 27).

En nu denk ik weer aan de beeldspraak der wegschuilende oud-gereformeerden, of van wijlen Stam, die preekte aan Rotterdam's „geestelijken zelfkant".

„Jezus, aldus ds Janse, „Jezus heeft de kleederen der heiligheid gepast op Tabor." — „Gods kindertjes hebben evangelisch werk, maar zij brengen het nooit in rekening." — „Het haart groote verwonde-

ring bij Gods volk, dat Hij haar heeft nagewandeld toen ze voor de hel dansten."?)

En óók denk ik aan sommigen der ouden, o.a. aan Lodensteyn:

„Die een purgatie ingenomen heeft/werd daar door wel beroerd en benauwt/maar daar na sal 't hem gesonder en beter maken: Soo is 't ook met de verdrijving der sonden";?)

aan Lodensteyn, die „Jesus bloed u ziele door kruypen" laat, en die beweert, dat God van den wijn uit het wijnhuis van Hoogl. 2:4:

„den mensch somtyds soo dronken en vol maakt/dat de Man sig niet en kan regt houden en dan gaal het met die/als met een dronkaard";?)

en-ik zie weder dat academie en volksprefectie, dat twintigste en achttiende eeuw elkander ontmoeten; alleen.... is het „in den Heere"?

Waarlijk, over de taal van menigen door het volk vertroetelden dominee zou nog meer te zeggen zijn. Ze is zoo gemakkelijk te herkennen. Lat maar op de vaste termen: krijgen te, komen te, staan te.

„Die zijn getuigenis krijgt aan te nemen, krijgt ook te verzegelen, dat God waarachtig is" (XII, 27). — „Wij krijgen tin te denken, dat de Heere ons in dat volk nog wel bij name kon komen te roepen" (XII, 2). — Is er een handvol koren in het land, de vrucht daarvan „komt te ruischen als de Libanon" (I.1.).

En deze taal der incohatieven in de idee voert soms tot ongerijmdheden:

„Gods eenwige Zoon begon zijn hoogen troon te verlaten, van den hemel af te dalen" (XI, 16).

Let ook op de stopwoorden: nog eens, maar zoo:

„Wij hebben maar zoo nodig, dat het ons nog eens gaat als met die menschen in Nazareth" (XII, 27).

En denk voorts aan het werkwoord mogen:

„'t Geloof mag zijn een bewijs der zaken, die men niet ziet" (XI, 16).

Meer dan eens wordt „mogen" gebruikt zonder eenigen redelijken grond:

„Christus MAG eindigen met dat: niet gelijk ik wil, maar gelijk Gij wilt" (XIII, 27).

„Als God nog eens alles MAG zijn voor de ziele."

Maar Christus moest en God wil immers? Ik geloof, dat in dat woordje MAG hier voor ons een heel stuk taal-psychologie zit. Want wie van het woordje mogen zóó averechts gebruik maakt, wekt den indruk, dat meer dan eens het „mocht het nog eens" stopwoord wordt, dat den prediker en den hoorder nooit meer „flectere, delectare movere" kan, dat hen allen kalm over 't hoofd gaat vanwege de eindeloze repetitie zonder zin.

Werkelijk, daar is in de taal van menigen orthodoxen predikant uit zulks kringen zooveel onnatuur, zooveel wrange beeldspraak, zooveel zonde — om der wille van de terminologie — tegen de termen van etymologie en syntaxis. „In onze ziel" komen de „indrukken vallen en liggen" (XI, 35). De levende, presente kerk van Christus wordt vaak niet: het volk, niet: een volk, maar: eenvoudige volk, zonder artikel: begenadigd volk, geestelijk ontdekt volk, goed ontdekt volk. B.v.:

„De uren, waarin goed ontdekt volk(!) ontvangt nadere uiteenlegging(!) van den weg des Heeren, en de Geest des Heeren bekommert volk(!) deelgenoot maakt van den rijkdom der genadegift is dit alles niet harte-werk"? (XI, 41).

„Bij oogenblikken" mocht men toch nog wel eens „komen in te komen" in de onnatuurlijkheid van deze taal, om zoo nog eens „stilgezet

?) a. w. bl. 71, 73, 18.

?) Het vervalle Christendom, herdruk Fischer, Utrecht, 1875, bl. 445.

?) a. w. bl. 445, 458.

ENST.

van rekening-geldverzending l. Ook meestal

RGEL lette n duurzaam st, dat elk liede, doch

Orgels

eren overal derlijke af-door ons ardoor het of ORGEL. in jaar tot allichtingen hooren in

magazijn

efoon 1549.

l.

HAGE.

geleijn, Wandteksten, tjes enz. enz., alleen cholen en Evange-gingen tegen zeer eschikbaar. Proef-vangst van f 0.60. JBELVERSPREIDING 328 - Amsterdam.

VOELVERKLARING

KOK to Kampen

schien:

EET JESAJA

IT DEN SHOND-

TAALD EN VER-

AKD DOOR

IDDERBOS

l. Theol. School

HOOFSTUK 1-33

LINKEN BANO f 3.90

boek is het

van een hoogst

o uitgave on

oen „Korte ver-

ve vertaling bet

Gereformeerde

the Professoren

OCENIP

ZANDBLAD

SUMATRA

FABRIEK SIGAAR

KLACER-SCHRIJVEN

KLACER-SCHRIJVEN

KLACER-SCHRIJVEN

KLACER-SCHRIJVEN

KLACER-SCHRIJVEN

KLACER-SCHRIJVEN

KLACER-SCHRIJVEN

KLACER-SCHRIJVEN

KLACER-SCHRIJVEN

KLACER-SCHRIJVEN

KLACER-SCHRIJVEN

KLACER-SCHRIJVEN

KLACER-SCHRIJVEN

KLACER-SCHRIJVEN

KLACER-SCHRIJVEN

KLACER-SCHRIJVEN

KLACER-SCHRIJVEN

KLACER-SCHRIJVEN

KLACER-SCHRIJVEN

KLACER-SCHRIJVEN

KLACER-SCHRIJVEN

KLACER-SCHRIJVEN

KLACER-SCHRIJVEN

KLACER-SCHRIJVEN

KLACER-SCHRIJVEN

KLACER-SCHRIJVEN

KLACER-SCHRIJVEN

KLACER-SCHRIJVEN

KLACER-SCHRIJVEN